UŽ LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ!

MŪSŲ ŽINIOS

LPS Tauragės rajono taryba

SĄJŪDIS

1989 m. liepos 1 d.
Nr. 9

Mokytojų konferencijai pasibaigus

Neįprastu metu šiemet sušaukta rajono mokytojų konferencija. Neįprastai, palyginus su ankstesnėm, ji ir vyko. Kalbėjo žmonės apie TAUTINĘ MOKYKLĄ, svarstė, koks turėtų ar koks neturėtų būti jos mokytojas, reikės TAUTINĖS MOKYKLOS mokytojui botago ar ne. Vieni teigė, kad BŪTINAI reikėsią, kad mes dar nesam tokie SĄMONINGI, kad galėtume be botago vaikus mokyti, kiti — kad tik KAI KURIEMS nedrausmingiems sudrausminti, o JEI NE — tai ir iš mokyklos išprašyti. Beje, išprašymo idėja skambėjo leitmotyvu net kelių kalbėjusiųjų išreikštose mintyse. Suprantama, tai buvo mokyklų VADOVAI, kurie jaučiasi esą kompetentingi ir BE NUODĖMĖS. Kiti kalbėjo: taip, jūs turite daug problemų (vaikų darželiai be žaislų, mokyklos be vadovėlių, maitinimas prastas, mokytojas — vos ne šuns vietoj), bet.. gyvenkime draugiškai, neužgauliokime vienas kito, gerbkite mokinį. Tokia minčių mozaika.

Patiko jauno direktoriaus pasakyta mintis: jei imies ką nors daryti, reikia žinoti, ko sieki. Ko siekia TAUTINĖS MOKYKLOS kūrėjai? Tikriausiai sudaryti sąlygas, palankias augti laisvam, mąstančiam, doram laisvos Lietuvos piliečiui. Ar gali tokias sąlygas sudaryti rimbu plakamas, nepriteklių ir neteisybės taršomas mokytojas?

Kalbam apie mokyklos humanizavimą, tačiau bijome atsisakyti KONTROLĖS.

Pašalinio žmogaus sėdėjimą pamokoje suprantu TIK TADA, kai to nori mokytojas.

Ar mokytojui dar pasilikti po pamokų pasišnekėti su vaikais, ar ne? Ar iš viso reikia organizuoti mokykloje užklasinę veiklą? Ar nebūtų geriau, kad vaikai po pamokų galėtų palikti „taip nusibodusias mokyklos sienas" ir savo laisvalaikį praleisti Moksleivių namų organizuojamuose būreliuose, kur vietos turėtų atsirasti ir skautams, ir jaunalietuviams, ir gediminaičiams, ir kitiems. Galbūt nereikėtų sielotis, kad mokytojas turės PER DAUG laisvo laiko. Tegul per tą laiką jis paskaitys kaip nors gavęs naujausią grožinę ar mokslinę literatūrą, tegul augina savo vaikus, tegul pagaliau pailsi kaip žmogus — juk jam rytoj vėl į mokyklą... Mano įsitikinimu, kai kurių vadovų ir dirbančiųjų NE MOKYKLOJE kaltinimai ir priekaištai mokytojui, kad jis NIEKO nenori, NIEKO nedaro, tinka ir jiems. Tai visos mūsų sistemos negalavimas. O ką mokytojas GAUNA? Be tų poros šimtų atpigusių rublių, didelį būrį vaikų ir ilgiausią sąrašą reikalavimų. Taigi pagal tai, ką GAUNA, jis atiduoda TIEK PAT arba DAUG DAUGIAU. Todėl gal neskubėkime virš jo kabinti Damoklo kardą.

Galbūt vietoj persenusio etikečių klijavimo metodo reikėtų **pasukti galvą, kaip tvarkyti** mokymo sistemą, kad mokytojas PATS norėtų gerai dirbti. Vienas iš variantų galbūt būtų toks: suteikti galimybę vaikams ir tėvams pasirinkti mokytoją. Dabar gi vienam mokiniui pasiseka, kitam — ne. Turiu pasakyti, **kad man pasisekė.**

Visam gyvenimui išliko mokykliniai metai, šiltom spalvom nuspalvinti matematikos mokytojo R. Barščiausko vedami būrelio užsiėmimai. Vakarais susirinkdavome į jaukią klasę, nerūpėdavo nei namų darbai, nei tuščias skrandis. Laukdavom MOKYTOJO, kuris, žinojom, ateis šviečiantis jaukia šypsena ir atneš kokį „kietą riešutėlį" — uždavinį, kuriam išspręsti prireiks kartais net visos savaitės. Ir tuos „riešutėlius" krimsti būdavo taip pat įdomu ir malonu, kaip ir romaną skaityti. Arba vėl... Mūsų mielos keistuolės AUKLĖTOJOS E. Valinčiūtės - Ivaškevičienės rengiami spektakliai...

Apie mandagumą, gerumą, dėmesingumą kitam. Tai nebuvo nuobodžios klasės valandėlės, kurios prasideda ir baigiasi tuo pačiu „prologu" ir „epilogu". Tai buvo ŠVENTĖS, kuriose mūsų AUKLĖTOJA atlikdavo scenaristo ir režisieriaus darbą, o mes tapdavome artistais ir žiūrovais Tai buvo nepaprastos GERUMO, ŽMONIŠKUMO pamokos. To visų pirma turbūt reikia ir TAUTINEI MOKYKLAI.

Irena TAUTVYDIENĖ

LIETUVIŠKAS RAŠTAS NEPATIKO ir šviesiajai" tarybų Lietuvos valdžiai. Buvusio knygnešio J. Poškevičiaus sūnus, mokslininkas A. Poškevičius, po karo buvo pakviestas į Respublikinę biblioteką skyriaus viršininku, kad įkurtų naują biblioteką. Deja, jos kurti neteko. Gavo, tuometinio liaudies švietimo komisaro J. Žiugždos įsakymą sunaikinti visas Smetonos laikais išleistas knygas, taip pat visus ateitininkų ir pavasarininkų leidinius. Neįvykdęs šio įsakymo mokslininkas buvo ištremtas. 1988 m. reabilituotas.

(Iš „Tarybinis Pedagogas" Nr. 16—17 1989.04. 26. L. Linkuvienė. „Reabilituoti" nereikia).

-5

„PRADEDU BIJOTI ŽMONIŲ...“

SENI tauragiškiai neprisimena, kad šitiek žmonių savo valia kada būtų krūvon susirinkę. Netalpino visų norinčiųjų išklausyti gedulingas mišias katalikų bažnyčia, beviltiška buvo prasibrauti prie šventinamo kryžiaus-paminklo šventoriuje, o eisena į geležinkelio stotį išsiliejo į didelę susikaupusių veidų, žvakių liepsnelių plastančią upę. Nesutrukdė, netgi pritiko gedulo dienai rūškanotas dangus ir protarpiais užeinantis lietutis.

Neištvėręs užkalbinau vieną mane sudominusią močiutę, kuri sunkokai ėjo pasiramsčiuodama lazda.

— Sūneli, — atsakė ji, — aš atėjau iš Jatkančių kaimo. Man, sūneli, norisi viską pamatyti, tik, va, jau pavargau, į stotį nebenueisiu.

Pasiteiravau jos amžiaus.

— Jau nebe jaunystė, — atsakė, — esu gimusi 1900 metais sausio mėnesį Upynoje.

Prisiminiau, kad netoli Upynos yra Stasio Girėno gimtinė.

— Taip, sūneli,— patikslino senutė,— Vytogalos kaime. Stasiukas buvo keliais metais vyresnis už mane. Mes, vaikai, tada dažnai susitikdavome prie bažnyčios...

Paprašiau papasakoti smulkiau.

— Ką pasakoti? Jų buvo trys broliai. Vyriausias — Bronislovas, po jo Juozas ir jaunėlis Stasiukas. Jų tikroji pavardė buvo Girskiai. Vėliau visi išvyko į Ameriką. Aš dalyvavau Stasiuko laidotuvėse Kaune. Visa Lietuva laidojo... Tada sudėjau eilėraštuką:

Per Atlanto vandenyną, prie tėvynės Lietuvos
Žuvo Darius su Girėnu — verkia širdys mūs tautos...

Močiutė deklamavo, o aš nustebęs klausiausi pakylėto jos balso ir pasisiūliau užvažiuoti kada į svečius.

Po keleto dienų susiradau Jatkančiuose mažytę, varganą Elžbietos Rimkienės trobelę. Kieme žydėjo gėlės, už aptvaro kudakavo vištos.

Prieš mane stovėjo jau nebešventiška, liūdna, gyvenimo iškamuota senutė.

— Jei nebūčiau pažinusi tavęs, sūneli, gal būčiau neįsileidusi...

Paklausiau, kodėl.

— Pradėjau bijoti žmonių... Vieną dieną keli vyrai laužėsi, daužė duris, langus. „Sene, ar turi maišą kaulams?!“ — rėkavo... Klūpojau ir meldžiausi... Gal sutrukdė pravažiuojanti mašina? Nežinau...

Ant stalo pamačiau laikraštį, paklausiau, ar moka skaityti.

— Moku, sūneli. Mūsų šeima buvo gausi, devyni vaikai. Kai man sukako 8 metukai, išėjau pas ūkininkus Širvius tarnauti. Vėliau, tarybiniais metais, juos išvežė. Dar teko tarnauti ūkininkų Danylų, Petrosevičių, Benediktavičių šeimose. Visos buvo išvežtos. Niekas iš jų negrįžo. Taigi pas Širvius užeidavo iš Amerikos grįžęs Kasputis. Pamačiau kartą jį skaitantį, paklausiau, ką veikia. „Skaitau“, — pasakė. Paprašiau pamokyti ir mane. Tas laikraštukas vadinosi „Varpelis“. Bet užmatė šeimininkas mus (jis pats, kaip ir daugelis, buvo beraštis), užmetė man per užpakaliuką ir pavarė į gardą gyvulių daboti. Pasakė: „Iš rašto sotus nebūsi. Jei nori duonutę valgyti, reikia dirbti“. Kaspučiui manęs, matyt, pagailo, tai ateidavo į gardą mokyti. Greit ir išmokau. Vėliau Kasputį irgi išvežė. Jis negrįžo. Rašyti neišmokau, bet skaityti mėgstu. Viena mano akelė temato, ir ta jau pradeda silpti.

Pasiteiravau dėl akių.

— Karo metais, sūneli, kai vokiečiai traukėsi, sprogo bomba, apakau. Vėliau vieną akį operavo, pradėjau matyti. Mūsų trobesiai sudegė, sudegė ir aplinkinių kaimynų, kur vyko mūšis.

Klausinėjau apie karą, vokiečių žiaurumus, tarybinę kariuomenę.

— Mūsų žemelėje, sūneli, kariavo svetimi, o lietuvių sodybos degė... Vokiečių kariuomenė buvo labai mandagi. Visi gyvenom ūkiškai, turėjom gyvulių, šiokio tokio turto. Nė pirštu mūsų, kaimo žmonių, neužkabino. Kai rusas priartėjo, vokiečiai ruošėsi mūšiui ir patarė mums visiems išeiti į mišką. Net padėjo man išsivaryti karvę, telyčią. Matyt, žinojo, kad pralaimės, nes patarė ir padėjo paslėpti grūdus, kad neišgrobtų, — iškasė duobę, išklojo, supylė grūdus, apdengė lentomis ir velėna... Aš buvau su neseniai gimusiu sūneliu, tai manęs jie gailėjos. Vyras buvo ligonis. Tą naktį miške pasileido telyčia. Aš ją gaudžiau, bet kūdikėlis ant rankų trukdė bėgti. Padėjau jį miegantį į žolę, pagavau gyvulį. Ir, o Dieve, neatseku, kur mano vaikelis! Pradėjau blaškytis, netikėtai sutikau miške vokiečius, tiesiančius kažkokį laidą. Vokiškai nemokėjau, tai gestais rodžiau, kad ieškau kūdikio. Jei būtų verkęs, išgirsčiau, bet miegojo. Netoliese vokietis garsiai šūktelėjo. Nuskubėjau į tą pusę, žiūriu — laiko rankose mano sūnelį... O kai užėjo rusai, vienas kareivis (antpečiuose įsiūtos trys raudonos juostelės) pritrenkė mano vyrą, nusviedė sūnelį, parsigriovė mane, ėmė draskyti... Laimei, išgelbėjo karininkas. Prisikentėm nuo jų.

Sunkiai taria žodžius senutė, kumščiu braukia ašarą... — Iš tų laikų sudėjau eilėraštį:

Saulelė leidos toli nuo mūsų,
Čia susimušo rusas su prūsu.

Per šitą karą ir aš buvau,
Per Dievo loską nepražuvau.

Norint ir knygas aš pirašyčiau,
Visų baisybių neapsakyčiau.

Nereik nei grabo, nei duobės kasti,
Koks kieno kūnas, — negal suprasti.

Vertė į daubas kaip gyvulius,
Arkliai ir tankai mynjojo mus.

Svetimi kardai rankose kyla,
Mūsų galvelės kaip lapai byra.

O kad mūs kraujas ravais tekėjo,
Rytmečio saulė visa drebėjo.

Oi, bėda, bėda, bėda ant bėdų,
Kad reik numirti be savų namų.

Bėri žirgeliai laukuos mus mynios,
Kur mūs tėveliai? Kas mus vaduos?..

Paprašiau dar ką padeklamuoti, ir devyniasdešimtmetė Elžbieta Rimkienė eilėmis pasakojo skaudžiausius savo gyvenimo patyrimus: apie nelaimingą jaunystės meilę, kai jos akyse nus-

kendo mylimas bernelis, apie tragišką vienos pažįstamos šeimos likimą, kai mirė motina, skęstantį tėvą gelbėjo sūnus, ir abu žuvo, liko mažutė, ligota dukrelė...

Klausiausi graudžiai paprastų jos posmų. Pamaniau, taip gimsta liaudies sakmės ir dainos. Kai susigraudinusi, pavargusi senutė nutilo, paklausiau, ar nešalta čia žiemą. Trobelės sienos labai jau plonos...

— Šalta, sūneli, — atsiduso, — juk šis namelis — tai buvusi vasarinė virtuvė. Jau 15 metų aš čia. Žiemą labai šalta.

Pasiteiravau artimųjų.

— Sūnus gyvena Tauragėje. Jis mane čia iš tėviškės atsivežė. Negaliu aš be jo. O ir jis mane myli, padeda. Tik marti manęs nenori. Nežinau, kaip pabaigsiu dienas. Į senelių namus nenoriu. Buvau ten, kur prie Skaudvilės, neduok, Dieve. Jau geriau čia sušalsiu į ledą, bet mirsiu laisva, nepaniekinta.

Atsisveikindama senutė verkė, aprodė savo austas drobes, gražiai siuvinėtus ir megztus rankdarbius.

— Radijo, televizoriaus neturiu, sunkiai bepaeinu, jei gaunu su žmogumi pakalbėti, man didžiausias džiaugsmas. Bet žmonės darosi negeri... Pradedu bijoti...

Virš sukrypusios sofos išeidamas perskaičiau dailiai išsiuvinėtus žodžius:

„LABANAKT, JAU UŽBAIGTAS DIENOS DARBAS, TAVO SAPNUS SAUGO ANGELAS SARGAS".

Julius RAGELSKIS

PAPASAKOKIT, „KARO VETERANAI"

Ėjo 1945-ųjų sausis. Man sukako 22 metai. Gyvenau Dapkiškių kaime su tėvais, dirbau Tauragės „Keramikoje". Į darbą kasdien važiuodavau 9 kilometrus dviračiu.

Žiema pasitaikė atšiauri, vieną dieną peršalau, susirgau gripu. Gavau „biuletenį". Mama namuose slaugė. Tą vakarą brolis Petras ir kaimynas Juozas Rudys kalbėjo apie gandus, kad naktį stribai rinks jaunus vyrus. Juozas ir Petras užlipo nakvoti ant tvarto. Aš pasilikau savo lovoje. Trečią valandą nakties įsiveržė į namus girti, ginkluoti žmonės. Su vienu iš jų vėliau likimas suvedė — ilgus metus kartu dirbome toje pačioje „Keramikoje". Tai buvo Algis Kavaliauskas, dabar Tauragėje gerbiamas kaip „karo veteranas". Jis tą naktį kariavo prieš mane: išvertė karščiuojantį iš lovos, suplėšė mano rodomą laikino nedarbingumo lapelį...

Erdvioje Alyso troboje būsimieji veteranai „užkariavo" 18 kaimo jaunuolių. (Be A. Kavaliausko, tarp stribų pažinau dar Kylevą iš Būdviečių). Nei mes politikuodavom, nei užsiiminėdavom kokia priešvalstybine veikla. Vienintelis nusikaltimas buvo mūsų jaunystė ir žioplumas, kam nepatikėjom kalbomis ir nepasislėpėm. Matyt, plati Sibiro žemė reikalavo darbščių lietuvių rankų...

Išaušus dienai, mūsų dar niekur nevarė. Būsimieji karo veteranai linksminosi, gėrė ir šaudė iš belgiško kulkosvaidžio į taikinį. Tik sekančią dieną išėjom į Tauragę. Siautė pūga, dangus maišėsi su žeme. Mus, 18 jaunų vyrų, lydėjo tik 3 stribai. Aš siūliau draugams juos nuginkluoti ir pasprukti. Tačiau pabijojome dėl namiškių.

Tauragėje mus išskirstė. Mane nuvedė į namo rūsį dabartinėje M. Melnikaitės gatvėje Nr. 27b. Vokiečių okupacijos metais ten buvo įsikūrusi policija. Kai atidarė rūsio duris, pamačiau, kad jis grūste prigrūstas žmonių.

— Bet kad čia pilna, — pasakiau Kavaliauskui ir tuoj pat gavau buože smūgį į nugarą.

— Ale priprasi, — ištarė jis.

Rūsyje mūsų buvo tiek, kad apie atsisėdimą, jau nekalbu apie atsigulimą, nė nesvajojom. Negalėjom net rankų pajudinti, kad sutraiškytume įkyresnę utėlę.

Pirmas keturias paras nedavė nei valgyti, nei gerti. Sakė, kad laukia vagonų išvežimui. Mūsų buvo daug, kai kuriuos pažinau ir atsimenu. Tai Augustas Albrektas iš Jatkančių, Martynas Bikneris iš Trūkiškės, Antanas Jurgilas iš Dapkiškių. Nei jų, nei tų septyniolikos su manim sugautųjų daugiau niekad nebemačiau.

Po 12 parų išleido mus iš rūsio ir nuvarė prie garsiosios „Šubartinės", namo Nr. 38 M. Melnikaitės gatvėje. Mes buvome taip sugraužti utėlių, kad kūne negalėjai rasti sveikos vietos. Atrodėm visi lyg raupsuoti...

Prie manęs pripuolė belaukianti mama, suspaudė ranką ir nebepaleido. Buvo daug žmonių. Mūsų dokumentus stribas užnešė į kitą kambarį. Stribui, kuris registravo, pasakiau pavardę. Jis paklausė, ar nesu Petras. Norėjau atsakyti „ne", bet mama staiga pasakė „Petras" ir niuktelėjo man į pašonę. Stribas pasižiūrėjo į savo popierius, pasakė, kad vakar užsiregistravau, kiekvieną dieną nereikia, tad galiu eiti. Mama išsitempė mane, nieko nesuprantantį. Niekas mūsų nesustabdė. Pasirodo, kol kalėjau, buvo įvesta tvarka visiems vyrams kartkartėmis eiti į saugumą registruotis. Brolis Petras kaip tik vakar buvo atėjęs. Taip netikėtai išvengiau tremties. Vėliau vėl ėjau į darbą, ir niekas manęs nebeužkabino. Matyt, anos nakties gaudynės buvo vienkartinės — trūkstamam tremiamųjų skaičiui papildyti.

Buvusį stribą Algį Kavaliauską ir dabar Tauragėje kartais sutinku. Nelinkiu aš jam blogo, tik gal galėtų jis, privilegijuotas „karo veteranas", papasakoti, kaip kariavo su niekuo nekaltais, įbaugintais kaimiečiais.

Jurgis ESKYS

ATGIMSTA KRYŽIAI

Nepamenu, kas man Norilske sakė: „Lietuva vėl bus laisva, kai pradės atstatinėti, o ne griauti kryžius".

Mes, Tauragės tremtiniai, remiami gyventojų, darboviečių, mokyklų, pastatėme tris kryžius— paminklą, simbolizuojantį sulaužytą tremtinių gyvenimą.

Tegu jis primins mūsų vaikams, anūkams jų tėvų ir senelių žiaurų likimą.

Tiesa, tą kryžiaus kančią nešė ir visa tauta. Nepraeikime pro šalį, pro tą kryžiaus paminklą — padėkime gėlelę, nors tuo atpirksime kančias tų mūsų tautiečių, kurie ilsisi amžino įšalo žemėje.

G. KATINAS

Skausmingi brolių keliai

Jūsų laikraštėlyje gerb. P. Joniko prisiminimai „Mūsų kančių muziejui" ir man priminė artimų žmonių kančias.

Tų pačių 1948 metų rudenį už tą pačią „pagalbą miškiniams" buvo areštuota ir čia atvežta mano vyro sesuo Macijauskaitė - Macelienė Bronė. Nuteista 25 metams, Magadano lageryje išbuvo 10 metų. Po Stalino mirties grįžo, gyvena Kaune, tačiau sveikata atimta visam laikui.

Netrukus į tą patį Tauragės kančių namą, garsiąją „Šubartinę", atvežė ir būsimą mano vyrą, tada septyniolikmetį Alfonsą Macijauską su tėvu Juozu Macijausku. Sūnų po poros savaičių paleido. Tėvą kankino. Namiškiai atnešdavo pakeisti drabužius: tie, kurie buvo nuvilkti nuo jo, būdavo sukepę nuo kraujo. Po mėnesio rys nutrūko. Sako, kad išvežė į Šilutę. Po dešimties metų grįžo suluošintas. Netrukus ir mirė. Palaidotas Varlaukio kapinėse. Likusiems šeimos nariams taip pat teko tremtis.

Taigi šis namas M. Melnikaitės gatvėje yra ne vieno mūsų tautiečio sutrumpinto gyvenimo priežastis. Būtinai pavadinkime jį KANČIOS NAMU.

Kraujas nudžiūvo, kruvini drabužiai jau sunaikinti, aimanų nebesigirdi, bet ar ištrins kas kraupius atsiminimus tų žmonių, kurie čia pabuvojo ir per stebuklą išliko gyvi?

Kai stoviu prie šių žmonių kapo, tarsi girdžiu: „Brangieji, mes daug kančių patyrėme, mus pavertė vergais, mūsų pralietas kraujas tegu prikelia Lietuvą, tesuteikia Laisvę!..

Atsibuskit, Stalino saulės spindulių smarkiai paveikti broliai! Nejau tie spinduliai dar ir šiandien jus veikia? Nejau jums reikia dar „kažkokių įrodymų"? Vardan bendros mūsų ateities padarykime šį namą muziejumi. Jis šventas. Jo sienos šventintos žmonių krauju.

A. MACIJAUSKIENĖ

Apie M. Muravjovą — koriką

„Aš ne iš tų, kuriuos karia, aš iš tų, kurie karia".

Liūdnai pagarsėjęs XIX a. Lietuvos budelis, generalgubernatorius M. Muravjovas - korikas, dėl jo vykdytos teroro politikos buvo smerkiamas ir daugelio savo amžininkų. Carinis ideologas, žurnalo „Moskovskije viedomosti" leidėjas M. Katkovas Maskvoje, anglų klube, 1863. II. 08 (sen. st.) M. Muravjovo garbei suruošė iškilmingus pietus, į kuriuos buvo pakviestas ir poetas... Nekrasovas. Per pietus jis perskaitė M. Muravjovo garbei garsiąją „Odę", kuri sukėlė didžiulį visuomenės pasipiktinimą. A. Gercenas savo „Kolokole" šiuos pietus pavadino „Kanibališkais", kalėjime laukiantis mirties bausmės už pasikėsinimą prieš carą buvęs Maskvos universiteto studentas D.Karakozovas buvo sukrėstas šiuo poeto Nekrasovo poelgiu.

Po 1863 m. sukilimo ir lietuviškos spaudos uždraudimo M. Muravjovas neilgai šeimininkavo Lietuvoje, išvyko į savo dvarą prie Peterburgo, tačiau jo atsiminimas Lietuvoje pasiliko ilgam, tiesa, nevienodas...

Ačiū Dievui, nuo Muravjovo laikų Lietuvoje buvo ne tik jo politikos vykdytojų — rusų, bet ir A. Gerceno „Kolokolo" įkvėptų rusų, kartu su lietuviais siekusių laisvesnio gyvenimo. Yra jų ir dabar.

Gediminas ILGŪNAS

GENERALINIAM SNO SEKRETORIUI

Hitlerio-Stalino suokalbio pasėkoje 1940. 06. 15 buvo okupuotos, o tų pačių metų rugpjūčio 3 d. įjungtos į TSRS sudėtį trys Pabaltijo valstybės — Lietuva, Latvija, Estija.

Protestuodamas, kad iki šiol nelikviduotos minėtų dokumentų pasekmės, šių metų birželio 1 dieną paskelbiau bado streiką. Todėl prašau Jūsų, įtakingos tarptautinės organizacijos sekretoriaus, įtraukti į artimiausią SNO sesiją klausimą dėl grubaus tarptautinės teisės pažeidimo — trijų Nacijų Lygos narių — Estijos, Latvijos ir Lietuvos — aneksijos. Bado streiką nutrauksiu tik tuo atveju, jeigu bus įvykdytas šis mano prašymas.

Vilnius, 89. 06. 16 Vytautas MILVYDAS

INFORMUOJAME

Š. m. birželio 26 d. rajono LPS tarybos posėdyje dalyvavo Tauragės miesto LDT VK pirmininkė G. Skvernavičiūtė, KĮK viršininkas E. Šimkus. Buvo aptartos senųjų Tauragės kapinių tvarkymo problemos.

Posėdyje taip pat diskutuota geriamo vandens Tauragėje nugeležinimo klausimu.

Pasitinkant Molotovo—Ribentropo sutarčių pasirašymo jubiliejų, pažymėta būtinybė panaikinti 1940-ųjų metų priverstinį Lietuvos seimo nutarimą įstoti į TSRS ir referendumo keliu spręsti tolesnį Lietuvos likimą. Numatyta ta proga rugpjūčio mėnesį surengti mitingą.

— — —

89. 06. 17 — 18 d. įvyko steigiamasis Leningrado Liaudies fronto suvažiavimas. Jame dalyvavo 650 atstovų iš įvairių nepriklausomų demokratinių Leningrado organizacijų, įmonių rėmimo grupių, kitų judėjimų.

— — —

89. 06. 19 atsistatydino LKP Šiaulių miesto komiteto biuras; kartu su biuru krito ir visi trys sekretoriai, neradę sau vietos tautos ir valstybės atgimimo procese.

Tegyvuoja Šiauliai — pirmas Tarybų Sąjungoje laisvasis miestas!

— — —

89. 06. 24—25 d. Vilniaus Profsąjungų kultūros rūmuose vyko Baltarusijos Liaudies fronto steigiamasis suvažiavimas. Jame dalyvavo 280 delegatų ir 80 kandidatų į delegatus iš Gomelio, Vitebsko, Mogiliovo, Bresto, Grodno sričių, Vilniaus ir Minsko. Suvažiavimą teko rengti Vilniuje todėl, kad Minske dėl atitinkamos „viršūnių" politikos nepavyko gauti patalpų.

Rajono LPS taryba renkasi kiekvieną pirmadienį. Kiekvieno mėnesio antrąjį pirmadienį vyksta išplėstiniai LPS rajono tarybos ir rėmimo grupių atstovų susirinkimai. kiekvieno mėnesio ketvirtąjį pirmadienį — LPS rajono tarybos narių susitikimai su žmonėmis. Renkamės Centrinėje bibliotekoje 19 val.

Redaktorius Julius RAGELSKIS

Rašyti mums: 235900, Tauragė, Pasieniečių 3, Centrinė biblioteka, „MŪSŲ ŽINIOMS".

Spausdina Klaipėdos „Ryto" spaustuvės Tauragės skyriuje P. Žemgulio 11. Formatas A3. Tiražas — 5000 egz. Kaina 10 kap. Užsakymo Nr. 1361.

NUOSPRENDIS

Aš augau nepriklausomas
Nuo tėvo ir motinos.
Augau priklausomas nuo
BAIMĖS, kurią aplinkui
skleidė budrių teisuolių auklėtojų
geležiniai gniaužtai.
Jie stropiai ugdė manyje
NUOLANKUMĄ,
kurį priimdamas, nuo kilmingųjų
stalo gaudavau šį tą.
Pagal vienintelės pasaulyje
teisingos santvarkos taisykles,
jie ugdė manyje MELĄ.
O aš lanksčiausi,
viena ranka su jais kilnodamas
karčiosios taurę, kita ranka pasirašiau
sau nuosprendį, sau vardą — VERGAS!

PALAIMINK

Sveika, Marija, malonės pilnoji...
Sklinda per taigą širdies aimana,
Maldą priimki lietuvio artojo
Žiaurioj jo nelaisvėj tu — viltis, atspara.

Kančią priimki tyros lietuvaitės,
Iškentusios šaltį, baisumus nakties,
Marija, Marija... paguoski našlaitę,
Palengvink jos dalią spygliuotos lemties.

Palaimink nežinomo kankinio kapą:
Magadane, Vorkutoj, Panemunės šiluos,
Apliek savo meile tautos mano taką,
Kad laisvėj gyventų vaikai Lietuvos.

„Tremtinio" redakcija ruošia išleisti Jono Stašaičio prisiminimų ir eilėraščių knygelę. Pateikiame keletą eilėraštukų iš jau paruošto leidinio.

ANT TREMTINIO TAKO

Ant tremtinio tako gėlytė pražydo.
Širdy — ne ant tako, ne pievoj žalioj.
Viltis, seniai dingus, į sielą sugrįžo,
O liūdna man buvo, sunku man be jos.

Išvargino pančiai ir dvasią, ir kūną,
Tiek daug šiurpių žingsnių aplinkui girdžiu.
O žemės keleiviai, o broliai, ko skubat
Aplaistyti žemę krauju nekaltu!

VARPAI ŠAUKIA

Per gimtą žemę atgimimas eina
Ir vienas žodis skamba — Lietuva!
Nubunda širdys, brolio veidas keičias.
Lyg varpo dūžiai aidi — Lietuva!

Numeski nuo pečių tą baimės naštą,
Kurią uždėjo rankos svetimų.
Čia, broli, sese, mūsų gimtas kraštas
Ir nesam palikuonys mes bailių.

Dažnai prie žemės svetimi mus lenkė
Ir stengėsi išrauti iš šaknų.
Giliai, giliai įaugo tautos šaknys
Į šitą žemę, laistomą krauju.

Iš šitos žemės mūsų neišrauti! —
Kalba atgimusi tautos dvasia.
Ir lyg Kudirkos varpas lūpos šaukia:
Gyva, gyva Tėvynė Lietuva!

Iš tremties grįžta ir raseiniškio Antano Cibulskio eilėraščiai. Su keliais jų supažindiname skaitytojus.

Tu taip arti prie saulės
Ir visai netoli nuo Dievo,
Mažyti mano pasauli
Su ežerėly įbridusiom ievom.

Koks tu dar geras ir koks nekaltas
Prieš viso pasaulio menkystę!
O jie išdrįso tave prikalti —
Ant kryžiaus prikalt kaip Kristų.

Žegnokis, pasauli, žegnokis
Nuo rytų — vakarų lig saulės.
Auksu kruvinu degantis juokas,
Tavo juokas pervėrė kaulus...

Mums į širdį pakeltas peilis
Surūdys paties tavo krūtinėj...
Tau sakau ne iš pykčio — iš meilės
Savo Tėvynei.

B. Brazdžioniui

Ne, ne Pompėjos laužo pelenai
Ir ne Akropolio griuvėsių dulkės.
Tu gintaro papėdėj gyvenai
Kaip taikinys visų praeivių kulkom.

Ant tavo veido svetimi kardai
Raukšles paliko ir giliausius randus.
Bet juk savy savęs nepraradai
Visų nelaimių sočiai atsikandus.

Kai tolimiausių upių veidrody
Matei tu savo katorgos šešėlį,
Ir rodės, rodės, kraujas surūdys
Išdygus tau širdy spygliuotai vielai.

O tu gyva, o tu gyva likai
Nuo vieno lašo tėviškės šaltinio.
Ir smiltynėliuos bočių palaikai
Į tavo širdį vėl kelius pramynė.

Apsamanojus ąžuolų trandis
Vėl rūtos žiedu pakeliais prigyja,
Ir tolimiausių upių veidrody
Išblunka saulėj tremtys ir vergijos.

Žinau, kad akmenys išlygina raukšles,
Ir kraujo prakaitas nuo veido nusivalo.
Žinau, žinau, kad ir karste galės
Pats sau grabnyčią užgesint ant stalo...

Žinau. Tikiu. Bet lig kurios žvaigždės
Tekės per grindinį nekaltas aisčių kraujas?
...Su juodu kaspinu vainiką tau padės,
Nors ne Pompėja tu, o mūs Betliejus naujas.

P. Š.

Klevas po langu krauju atsikosi
Ir tirpsta tirpsta kaip žvakė.
Šiąnakt per visą naktį sapnuosis
Subyrėjusios į sniegą akys.

Nesuspėsiu ir aš parašyti
Paskutinės dainos ant gruodo.
Samanėlėse bruknės nužydi.
Vienintelė mano paguoda.

Iš tremtinių poezijos

Ištrėmė lietuvio meilę žemei, ištrėmė lietuvybės godonę, ištrėmė maironių, brazdžionių, marcinkevičių dvasią...

O šiandien ji grįžta — kraujuojanti, suluošinta, dejuojanti... Bet gyva!

Aš, Žilaitis Jonas, už politinius įsitikinimus. 1953 m. sausio 23 d. Pabaltijo Karinio Tribunolo Kaune buvau nuteistas aukščiausia bausme — sušaudyti. Mirtininkų kameroje išsėdėjau iki birželio 30 d. Po Stalino mirties nuosprendis buvo pakeistas 15 metų lagerio. Taip prasidėjo mano kryžiaus keliai Gulago salyne.

1954 m. Kazachstane, Kengyno lageryje, įvyko kalinių sukilimas, kurį saugumiečiai malšino tankų pagalba. Buvo daug sušaudytų, sutraiškytų, suluošintų žmonių. Iš ten mane nugabeno į kalinių „sostinę" Magadaną. Mes, kaliniai, atvangos valandėlėmis deklamuodavome vienas kitam žinomus posmus. Ten aš persirašiau iš Vorkutos atvežtą nežinomo politinio kalinio eilėraštį:

VORKUTA

Kam keli mane iš miego,
Veltui žadini jausmus.
Šalta žemė, šaltas sniegas,
Šaltas žvilgsnis neramus.

Šaltos naktys, šaltos dienos.
Šaltos širdys kalinių.
Visa žemė — šaltis vienas.
Visa žemė — be jausmų.

Susikūprinus, ligota,
Su vargų didžia našta,
Su troškimais apribotais
Šalta tundroj Vorkuta.

Kam keli tada iš miego?
Veltui žadini jausmus.
Šitoj žemėj šalčio, sniego
Širdy džiaugsmo nebebus.

1950 m. Vorkuta.

Vytautas LIATUKAS

KALINIO LAIŠKAS MOTINAI

Sveika, Mama! Lauki juk manęs Tu.
Ašarom pražydo Tavo akys,
Kai meldi Dievulį, kad mane parvestų,
Kad globotų, gintų, kad kelionės sektųs.
Ten už lango kelias — tai juk žingsniai mano
Šilumą dar saugo Tėviškės mielos...
Jei nebūt pasauly tų vagonų, Mama,
O, jeigu nebūtų spygliuotos vielos!
Čia pas mus žiema. Prie Uralo sniegas..
Ir kareivių žingsniai... Šunys kraupiai loja...
Ilgos, šaltos naktys... Tik nemigdo miegas
Barake niūriam čia Šiaurėj svetimoje.
Traukiniai tik barška geležiniais bėgiais,
Rodos, amžinai taip dundesys jų gaus.
Pasimelsk, Motule, kad vaikystės miegas
Valandai nors merktų čia akis sūnaus.
Lik sveika, Motule, Tu geroji mano.
Neliūdėk, sugrįšiu. Gal pūga praeis.
Jei tik gyvas būsiu, pėsčias grįšiu, Mama,
Tavęs ir Tėvynės niekas nepakeis.
Rašyta 1950. 02. 10., Komi, Abez.

Raimundas MERKELIS

NAMAS

Stovėjo namas šalia kelio
paunksnėje beržų ir liepų.
Jis skleidė šilumą aplinkiniam pasauliui
ramybe, jaukumu
ir šeimininkų meile žemei,
aplaistytai senolių prakaitu.
Linksmai kieme girgždėjo svirtis,
pakraigėse čiauškėjo kregždės,
ir einantį pro šalį elgetą
prie stalo kvietė
tyras šeimininkės žvilgsnis.
Tik vieną rytą patekėjus saulei
nesišypsojo jo langai,
nevinguriavo balta juosta
virš jo dūmai,
svirtis stovėjo nebyli,
gailiai inkštė pasislėpęs
būdoje šuva,
ir kuždesys duslus aidėjo
kaimo trobesiuos: „Petrošius išvežė"...
Nesvarstė niekas, nė už ką, kodėl,
žinojo — juos išvežti irgi gali.
„Tokie laikai! kad juos nujotų kur velniai", —
dūsavo vyrai slapčiomis,
naminę gerdami.
O vieną dieną prie to namo
sustojo sunkvežimis,
ir iš jo iššoko
jauni, sveiki, jėga, raudoniu trykštą
ir patrypčioję, pamindžiukavę kiek
pradėjo griauti namą,
(žiema, mat, artinosi,
ir nebuvo kuo apšildyt
ką tik suburto prievarta
naujo gyvenimo kontorą).
Pokšėjo kirviai. Kilo dulkės
nuo sienojų.
Ir vienas su kitu
linksmi šūkčiojosi balsai,
ir iš jų labiausiai išsiskyrė vienas:
„Griauti — tai ne statyti!"
Pro šalį ėjęs
senas senutėlis elgeta
sustojęs persižegnojo
ir, braukdamas nuo skruostų
karčią ašarą, kuždėjo
lyg tai maldą,
lyg ne maldą:
„Viešpatie! Kodėl tu mūsų
neapsaugojai nuo pikto?
Kodėl išleidai laisvėn
ugnies, naikinimo ir melo žvėrį?
Kodėl tu jo neužmušei
kiekviename iš mūsų?".
O dulkės kilo nuo sienojų
į melsvą dangų,
į ateinantį rytojų,
ir šaukė jos žmogaus balsu:
„Griauti — tai ne statyti!".
Stovėjo namas šalia kelio...